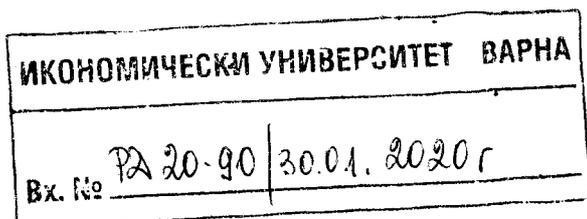

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – Свищов
Факултет „Стопанска отчетност”
Катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност”

До
Председателя на научното жури за
присъждане на образователната и
научна степен „доктор” по
докторска програма „Счетоводна
отчетност, контрол и анализ на
стопанската дейност”

СТАНОВИЩЕ

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“,
професионално направление 3.8 „Икономика“, докторска програма
„Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“

От член на научно жури:

Доц. д-р Силвия Димитрова Костова, преподавател в Стопанска Академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, факултет “Стопанска отчетност”, катедра “Контрол и анализ на стопанската дейност”, докторска програма: “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол)” .

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност” на докторант Светлана Владимирова Иванова при Икономически университет – Варна.

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационен труд съгласно заповед №РД 06-3874/28.11.2019 г. на Ректора на Икономически университет – гр. Варна.

Автор на дисертационния труд: Светлана Владимирова Иванова

Научен ръководител: проф. д-р Надя Енчева Костова

Тема на дисертационния труд: Финансов контрол в общините и възможности за усъвършенстването му

Дисертантът се е обучавал по докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ към катедра „Счетоводна отчетност“, Финансово-счетоводен факултет на ИУ – гр. Варна.

1. Обща характеристика на представения за рецензиране дисертационен труд

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение, списък на използваната литература и приложения. Дисертацията е с общ обем от 238 страници, от които 225 страници изложение, структурирано в увод, три глави и заключение. Приложенията са 11 страници. Използваните литературни и нормативни източници са 116 броя, от които 74 източника са на български език и 42 на чужд език. В изложението се съдържат 7 фигури и 10 таблици.

Авторът аргументирано защитава поставената теза и формулираните задачи за изпълнение на изследователската цел. Направена е обосновка на изведените проблеми, свързани с функционирането на финансовия контрол като „гарант“ за ефективното, ефикасното и икономичното управление на бюджетни средства .

Във връзка с това в изследването се поставят на следните **основни акцента**:

- в резултат на систематичен преглед на нормативната регулация в България и Европейския съюз са изследвани в теоретичен аспект ролята и значението на вътрешния финансов контрол и вътрешния одит;

- анализирана е двупосочната връзка между финансовия контрол и информацията от гл. точка на нейното осигуреност и сигурност;

- проведено е анкетно изследване на общини от област Варна, въз основа на което се извеждат основни проблеми по отношение на информацията в докладите, високата степен на субективизъм и зависимост на вътрешния одит и професионалната подготовка на служителите, участващи в контролния и одитния процес;

- формулирани са предложения за усъвършенстване на отделните елементи на Системите за финансово управление и контрол в общините към област Варна .

По този начин докторантът **следва поставената цел**, с оглед да се изследват особеностите на финансовия контрол, както и да се потърсят възможности за усъвършенстването му.

Изложението позволява да се докаже **тезата**, че ефективното осъществяване на финансовия контрол е значима дейност за минимизиране на рисковете при управление на благата в публичния сектор.

2. Преценка на структура и съдържание на дисертационния труд

Целта на изследването е ясно дефинирана, логически обоснована и е поставена съобразно изложената теза. **Задачите** следват съдържателната структура на дисертацията и подпомагат за изпълнението на поставената цел.

Обект на дисертационния труд е финансовия контрол в общините в Република България. **Предмет** на изследването е практическото осъществяване на вътрешния финансов контрол и вътрешния одит като се извеждат възможностите за оптимизиране на контролния процес.

За постигане на поставената цел са приложени комплексният, системният и хронологичният подходи както и методите: индукция, дедукция, сравнителен анализ, анкетно проучване и описание.

В представената разработка могат да се открият *следните основни качествени направления:*

Първо: Разгледани са в теоретичен аспект същността и особеностите на финансовия контрол в общините, като е дефинирана тяхната роля за финансовото управление и контрол в публичния сектор.

Второ: Извършен е анализ на състоянието на Системите за финансово управление и контрол в общини към област Варна, въз основа на анкетно проучване.

Трето: Разгледана е взаимовръзката между отговорността на ръководството за управление на риска, вътрешния контрол и вътрешния одит, като е използван метода на моделиране.

Четвърто: Изведени са фактори, които влияят върху ефективното функциониране на СФУК и въз основа на тях са предложени мерки за усъвършенстването ѝ.

Дисертационният труд е в *достатъчен обем* за научно изследване като се осигурява изчерпателност и завършеност на поставените, за дискутиране, проблеми.

Представеният дисертационен труд е балансиран в структурно отношение, като акцентът е поставен на втора и трета глава. Авторефератът представя точно и ясно съдържанието на дисертационния труд и резултатите от изследването, приносните моменти, степента на новост и практическа значимост на резултатите от изследването. Публикациите на докторанта отговарят на минималните изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ като при изискуеми 30 т., докторанта е представил справка-декларация с 60 т. Представена е и декларация за оригиналност на научното изследване.

3. Оценка на получените научни приноси и научно-приложни резултати

Приемам позицията на автора за наличие на приноси в дисертационния труд. В представената разработка могат да се открият *следните приносни моменти:*

- Посредством критичен преглед на нормативната уредба и теоретичните разработки в Република България са обобщени и систематизирани понятията „финансов контрол“, „вътрешен контрол“ и „вътрешен одит“.

- Въз основа на критичен анализ и исторически преглед са изведени пропуските в законодателната рамка, регламентираща вътрешния контрол в публичния сектор.

- Въз основа на анкетното проучване са идентифицирани състоянието на вътрешния контрол и вътрешния одит в общини от област Варна, като са изведени препоръки за усъвършенстването.

- Считаю, че посоченият трети принос трябва да е насочен предимно към факторите, които разкриват възможности за усъвършенстване на вътрешния контрол и вътрешния одит, тъй като систематизацията на критериите имат по-скоро характер на контролни въпроси.

- Въз основа на анализ и проучване са изведени проблемни аспекти и са обобщени възможности за промени и усъвършенстване на процеса по вътрешен одит.

Изследването и резултатите от проучването са апробирани в **шест броя** публикации. Публикациите отразяват съществени аспекти от дисертацията и са позволяват на научната и друга общественост да се запознае с основните идеи от разработената дисертация.

4. Критични бележки, препоръки

Към докторантът могат да се отравят следните критични бележки:

- Съдържанието има предимно описателен характер.
- Предложенията за усъвършенстване не са аргументирани в достатъчна степен.

- В изложението е налице смесване на понятията „финансов контрол“, „вътрешен контрол“ и „вътрешен одит“, независимо от направените от докторанта уточнения за обхвата на използваните понятия. Въз основа на това фокусът в отделни части на дисертацията е „изместен“.

- В изследването не са разграничени ясно концептуалните особености на Стратегията за управление на риска и процеса по идентифициране и управление на риска в публичния сектор.

Посочените критични бележки са несъществени и не оказват значително влияние върху качествата на дисертационния труд.

5. Въпроси към докторанта

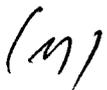
1. Посочете в какви насоки следва да се оптимизира методиката на вътрешния одит, за да повиши своята ефективност и ефикасност?
2. Посочете по-конкретно от какво естество следва да са аналитичните данни, които трябва да се включат в доклада, за да се повиши неговата полезност?

6. Заключение

Докторантът демонстрира способности за самостоятелни научни изследвания. Аргументираните изводи демонстрират умения за професионално и целенасочено прилагане на теоретичните знания в практиката. Това предоставя възможност за усъвършенстване теорията и практиката на контрола.

Направената количествена и качествена оценка на дисертационния труд на тема *„Финансов контрол в общините и възможности за усъвършенстването му“* ми дава основание да гласувам положително и с убеденост да предложа на членове на научното жури да подкрепят присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на *Светлана Владимирова Иванова*, докторант в професионално направление 3.8 „Икономика“, докторска програма *„Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“* към катедра „Счетоводна отчетност“ при ИУ-Варна.

Свищов,
24.01.2020 г.

Член на научно жури:
(доц. д-р Силвия Костова)

СТ А Н О В И Щ Е

за придобиване на образователна и научна степен “доктор”
по професионално направление 3.8. Икономика,
докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на
стопанската дейност”
по обявена процедура от ИУ - Варна

Настоящото становище е изготвено съгласно примерната структура за формата и съдържанието на становище, написано от член на научно жури, за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по обявена процедура от ИУ – Варна.

Изготвил становището: проф. д-р Атанас Блажев Атанасов с научна специалност “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”, член на катедра “Счетоводна отчетност” в СА “Д. А. Ценов” – Свищов и член на научно жури, съгласно Заповед № РД-06-3874/28.11.2019 г. на Ректора на ИУ – Варна, в съответствие с разпоредбите на чл. 9 от ЗРАСРБ, чл. 30, ал. 3 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, чл. 36, ал. 3 от Правила за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна, решение на Факултетния съвет на Финансово-счетоводен факултет (Протокол № 10/15.11.2019 г.) и решение от заседание на Научното жури от 02.12.2019 г. в съответствие с изискванията на чл. 2, ал. 8 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и чл. 37, ал. 3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

Автор на дисертационния труд: Светлана Владимирова Иванова

Тема на дисертационния труд: “Финансов контрол в общините и възможности за усъвършенстването му”

Обект на изследване в представения дисертационен труд е финансовият контрол в общините в Република България.

Предмет на изследването е практическото осъществяване на вътрешния финансов контрол и на вътрешния одит в общините, като се акцентира върху проблемните области при извършването им и

възможностите за оптимизиране на контролния процес с цел неговото усъвършенстване.

Основната теза на дисертационния труд е, че ефективното осъществяване на финансов контрол е значима дейност за минимизиране на рисковете при управлението на публичните блага в публичния сектор, вкл. и в българските общини. В този контекст съществуват възможности за подобряване на процесите по изпълнение, насочени към повишаване на икономическите и социални ползи за обществото като цяло.

Обемът на разработката е 238 стандартни страници и се състои от: заглавна страница; съдържание; въведение; изложение (три глави); заключение и списък с използваната литература (вкл. 74 бр. нормативни актове и литературни източници на български език, и 42 бр. литературни източници на чужд език). Литературните източници и действащите нормативни документи са използвани добросъвестно. Това се потвърждава и от собственоръчно написаната и приложена към автореферата декларация за оригиналност от автора. В изложението са оформени 7 бр. таблици и 7 бр. фигури. В дисертационния труд са включени и 10 бр. приложения.

Изследователската теза на дисертационния труд е сполучливо формулирана и аргументирано защитена. Това дава основание разработката да се характеризира като едно завършено, актуално, монографично изследване, и като своевременен и обоснован опит да се отговори адекватно на настоящите теоретико-приложни потребности по отношение на финансовия контрол в българските общини и възможностите за неговото усъвършенстване.

Методологията на изследването е приложена коректно, като се формулират проблеми и се предлагат начини за тяхното решаване. В този контекст се правят съответни анализи, обобщения, изводи и препоръки. От съдържанието на дисертационния труд проличава, че авторът притежава задълбочени теоретични знания по очертаната проблематика и способности за осъществяване на самостоятелни научни изследвания.

В техническо и стилово отношение работата е на много добро ниво. Обемът ѝ е оптимален и дава възможност да се обоснове и защити изследователската теза в теоретичен и практико-приложен аспект.

Авторефератът отразява обективно, ясно, точно и пълно съдържанието на дисертационния труд и представя вярно неговите положителни качества. Конфигурацията на изложението му съответства на логическата ос на изследването.

Част от авторските виждания са придобили подобаваща публичност. Доказателство за това е, че по темата на дисертационния труд са публикувани две самостоятелни статии на докторанта в реномирани научни списания и четири самостоятелни доклада от научни конференции.

В дисертационния труд се очертават следните **научни и научно-приложни приноси**:

- Въз основа на задълбочено изследване на теоретични постановки в българската и чуждестранната специализирана научна литература са обобщени и систематизирани различни гледни точки за същността на финансовия контрол, вътрешния финансов контрол и вътрешния одит, вкл. еволюиращата им роля и значимост в организациите, където се извършват.

- В резултат от критичен анализ на актуалното състояние по отношение приложимата законодателна рамка на вътрешния финансов контрол и на вътрешния одит са открити особености и несъвършенства. Следствие на това мотивирано са предложени изменения в нормативната уредба, насочени към подобряване практиката на вътрешния финансов контрол и на вътрешния одит в общините у нас.

- Проучени са значимите в национален аспект стратегически актове за ефективността на вътрешния контрол и на вътрешния одит с акцент върху проблемите при изготвянето им. В този контекст е предложена класификация от критерии, съобразно които да бъде поддържана актуална Стратегия за управление на риска в общините и са изведени съществените етапи на планирането.

- Следствие резултатите от проведено анкетно проучване в общини от област Варна е идентифицирано състоянието на вътрешния контрол и вътрешния одит в тях. Очертани са проблемни аспекти при осъществяването на вътрешния контрол и са изведени препоръки за повишаване на неговата ефективност и за неговото усъвършенстване.

- Чрез анализ на непублична отчетна информация от годишните доклади за състоянието на СФУК и на звената за вътрешен одит в

изследваните общини от област Варна са открити редица актуални проблеми в докладването на вътрешния контрол и на вътрешния одит в общините. С цел повишаване качеството на годишното докладване, са предложени обосновани промени на неговата методика в общините в Република България.

По отношение на разработката могат да се посочат следните **бележки и препоръки**, които не омаловажават безспорно положителните ѝ качества:

- На отделни места в изложението на дисертационния труд се допуска превес на описателния над изследователския характер;
- Препоръчително е да се прецизират аргументите при част от авторовите предложения, изводи и обобщения.

По дисертационния труд бих отправил следния **въпрос**:

- Каква перспектива вижда докторантът относно възможностите за прилагане на принципите за елемент „Мониторинг” на модела COSO в общините на Република България?

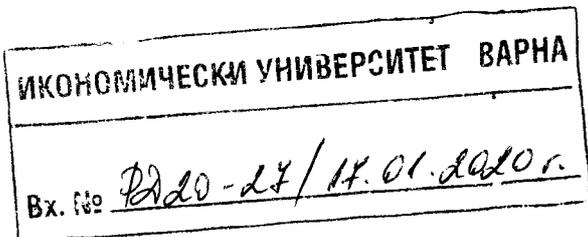
На основание качествата на дисертационния труд в **заключение** изразявам положителната си оценка и препоръчвам на уважаемото научно жури да гласува за придобиване на образователната и научна степен “доктор” по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност” от Светлана Владимирова Иванова.

23.01.2020 г.

Изготвил становището:...

(проф. д-р Ат. Атанасов)

СТАНОВИЩЕ

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ по обявена процедура от ИУ – Варна

I. Обща информация.

Изготвил становището: проф. д-р Надя Костова, катедра „Счетоводна отчетност“ на ИУ – Варна

Автор на дисертационния труд: Светлана Владимирова Иванова

Тема на дисертационния труд: „Финансов контрол в общините и възможности за усъвършенстването му“.

Основание за написване на становището: Заповед № РД – 06 – 3874/28.11.2019 г. на Ректора на ИУ – Варна, решение на Факултетния съвет на Финансово – счетоводен факултет (Протокол № 10/15.11.2019 г.) и решение от заседание на Научното жури, проведено на 02.12.2019 г.

II. Общо представяне на дисертационния труд.

Предмет на изследване в представения дисертационен труд е практическото осъществяване на вътрешния финансов контрол и на вътрешния одит, като се акцентира на проблемните области при извършването им.

Основната теза на дисертационния труд е, че ефективното осъществяване на финансов контрол е значима дейност за минимизиране на рисковете при управлението на публичните блага в публичния сектор.

Дисертационният труд е с общ обем от 238 стандартни страници и е структуриран, както следва: въведение, три глави, заключение, списък с използваната литература и приложения. В хода на изложението са представени и 7 фигури и 7 таблици. В списъка на използваните източници са посочени общо 116 заглавия на български и английски език, включващи литературни и интернет източници, както и нормативни актове. Не ми станаха известни факти и обстоятелства за наличие на плагиатство, поради което считам, че всички източници са използвани добросъвестно, като това е декларирано и от докторанта с представена декларация за оригиналност. Приложенията са 10 на брой и са с общ обем от 65 страници.

III. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд отговаря по форма на изискванията за подобен вид изследвания, а именно притежава заглавна страница, съдържание, въведение, изложение, което е структурирано в три глави, заключение, списък на използваната литература и приложения.

Дисертационният труд е разработен, като са взети под внимание обхвата, сложността, предмета и възприетата методология за изследване. В резултат на това структурата на разработката е балансирана и позволява прилагането на последователен и логически обоснован изследователски подход. Отделните елементи притежават относителна самостоятелност и завършеност.

Уводът на дисертационния труд очертава актуалността на изследването и дефинира обекта, предмета, целта, задачите и авторвата теза. Поставени са и съответните ограничителни условия.

Първата глава на дисертационния труд е посветена на теоретичните постановки и нормативната уредба, свързана с вътрешния финансов контрол и вътрешния одит в общините. В резултат на извършеното проучване е аргументирано значението на финансовия контрол за публичния сектор, като са посочени и насоките, в които би трябвало да се развива нормативната регламентация и информационното му осигуряване.

Втората глава на дисертационния труд обследва методологичните проблеми на вътрешния контрол в общините. В хода на изложението детайлно са изследвани компонентите на СФУК, като е акцентирано върху влиянието, което всеки един от тях оказва върху различни страни и ефективността на контрола. Извършено е и задълбочено проучване на вътрешноконтролната дейност в общините, както от гледна точка на интегрираната Система за финансово управление и контрол, така и от гледна точка на информацията, съдържаща се в годишните доклади за състоянието на СФУК.

Третата глава на дисертационния труд е с подчертана практико-приложна насоченост и обследва спецификите на вътрешния одит в общините. В резултат на проведеното проучване са разкрити и нерешените все още въпроси и предизвикателства, свързани с независимостта на одиторите и свободното изразяване и отразяване на тяхното мнение при извършването на одитите.

Заключението на дисертационния труд представя основните изводи, формулирани в резултат на проведените литературен обзор и емпирично изследване.

Като цяло, прави впечатление и добрия стил, изказ, задълбочеността и издържаността на изложението. Може да се каже, че приложеният подход на изследване е целесъобразен и изцяло съобразен с тематиката на разработката.

В резултат на посоченото може да се твърди, че дисертационният труд е разработен прецизно, като изследваната материя е представена достатъчно ясно, с необходимата мотивираност и аргументираност.

Авторефератът отразява обективно и ясно съдържанието на дисертационния труд, като акцентира върху значимите моменти, съдържащи се в него. В автореферата е поместена и справка за научните приноси, както и списък с публикациите на автора, свързани с темата на дисертацията. Посочените 6 публикации са достатъчни за изпълнение на изискването за осигуряване публичност на резултатите, още повече, че те включват 2 статии в реферирани списания и 4 доклада от научни конференции.

IV. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд.

Принципно приемам формулираните от дисертанта приноси. Считаю, че в синтезиран вид могат да се представят по следния начин:

1. На база на извършено проучване са обобщени и систематизирани теоретичните постановки за същността на финансовия контрол, вътрешния финансов контрол и вътрешния одит.

2. В резултат на извършен критичен анализ са открити особеностите и несъвършенствата на законодателната рамка в областта на вътрешния финансов контрол и на вътрешния одит, като са предложени изменения, които да подобрят съществуващите практики на вътрешния финансов контрол и на вътрешния одит в общините.

3. Предложена е класификация от критерии, съобразно които да бъде поддържана актуална Стратегията за управление на риска в общините и са изведени съществени етапи в планирането.

4. Разкрити са проблемните аспекти в методологическото осъществяване на контрола в общини от област Варна и са дадени препоръки за неговата ефективност и за неговото усъвършенстване.

5. Проучени са Годишните доклади за състоянието на СФУК и Годишните доклади на звената за вътрешен одит. В резултат на проучването са разкрити редици проблемни аспекти на докладването на вътрешния контрол и на вътрешния одит в общините и са предложени обосновани промени на неговата методика в общините в България.

V. Критични бележки и препоръки

По дисертационния труд могат да се посочат следните бележки и препоръки, които по никакъв начин не омаловажават положителните й качества, а са по-скоро препоръки към бъдещата работа на автора:

- На отделни места в изложението (най-вече в първа глава) се забелязва превес на описателния над изследователския характер;
- Дисертантът би могъл по-смело да изказва своето мнение по обследваните проблеми.

VI. Въпроси към дисертанта

Позволявам си да задам един въпрос към дисертанта: Съществуват ли според него предпоставки и нагласи за ефективно развитие на вътрешния контрол в изследваната област Варна?

VII. Заключение

От съдържанието на дисертационния труд и на база горепосоченото проличава, че са изпълнени поставената цел и задачи и е потвърдена формулираната в увода авторова теза. В резултат на направените оценки на научните достойнства на дисертационния труд „Финансов контрол в общините и възможности за усъвършенстването му“ може да се твърди, че в него се решават проблеми и се съдържат резултати, представляващи научно-приложни приноси. В заключение, изразявам категорично становище, че Научното жури убедено може да присъди образователната и научната степен „доктор“ на Светлана Владимирова Иванова.

13.01.2020 г.

Гр. Варна

Изготвил:.....

/проф. д-р Нади Костова/